

ב"ה

פרשת שלח

התורה אינה חוששת משכל – אדרבא!

שם הפרשה הוא: "שלח". וכיון ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש מורה על תוכן הדבר הנקרא בשם זה¹, הרי מובן, שתוכן הפרשה הוא "שלח" - "שלח" בלבד, ולא "שלח לך", שהרי שם הפרשה אינו "שלח לך", אלא "שלח" בלבד.

...ומזה מובן, שיש ללמוד הוראה מהענין ד"שלח" כשלעצמו.

ובהקדם הקושיא המפורסמת בנוגע למרגלים (כמדובר כמה פעמים²): מה מרעישים כל כך אודות המרגלים שחזרו ואמרו ש"עז העם היושב בארץ וגו"³ - הרי משה רבינו שלח אותם כדי לראות "את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה גו' ומה הערים גו' הבמחנים אם במבצרים וגו"⁴, ואם כן, היו צריכים לומר את האמת⁵: "באנו אל הארץ אשר שלחנתנו וגם זבת חלב ודבש היא", וביחד עם זה, "עז העם וגו' והערים בצורות וגו' וגם ילידי הענק ראינו שם ("אנשי מדות גו' ונהי בעינינו כחגבים גו"⁶) עמלק יושב וגו'" - שזה היה המצב לאמיתתו, ואם כן, הוצרכו לומר זאת, ואדרבה: אם לא היו אומרים זאת, היו מועלים בשליחותם, ואם כן, מה מרעישים כל כך אודות דברי המרגלים!?

והביאור בזה - שמשה רבינו שלח אותם רק לתור את הארץ, אבל לא להסיק מסקנות; את המסקנא ידע משה רבינו - שכאשר הקב"ה מצוה ללכת לארץ ישראל - צריכים ללכת לארץ ישראל⁷, ולא רק בגלל שצריך

¹ ראה תניא שנהיה"א פ"א. ובכ"מ.

² ראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז דאשתקד ס"י (תו"מ ח"ס ע' 488 ואילך). וש"נ.

³ פרשתנו יג, כח.

⁴ שם, יח ואילך.

⁵ שם, כז ואילך.

⁶ שם, לב ואילך.

⁷ כ"ק אדמו"ר שליט"א השתמש כאן בביטוי "סטאטוס קווא" (המצב הקיים).

לצייט להקב"ה קבלת עול, אלא כיון שהקב"ה מצוה ללכת לארץ ישראל הבין משה על פי שכל שצריך ללכת לארץ ישראל.

ומה שמשה רבינו שלח מרגלים לתור את הארץ - אף על פי שהקב"ה אמר לו "אני איני מצוה לך", ואם כן, היה צריך להבין שאין זה דבר פשוט וחלק... - הרי זה בגלל שהונח אצלו בפשטות שיש צורך בשילוח המרגלים כדי לידע כיצד לערוך את המלחמה דכיבוש הארץ באופן שיעשו כל מה שיכולים בדרך הטבע (שהרי "אין סומכין על הנס"⁸).

ובפרטיות יותר: כבר נאמר לפני זה⁹ "וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים", היינו, שיצאו עם כלי זיין¹⁰ - בגלל שהוצרכו לכבוש את ארץ ישראל על ידי מלחמה. וכיון שכן, צריך להתנהג "כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים וכו"¹¹, לפי שאינו דומה סוג כלי זיין הדרוש לכיבוש ערים בצורות לסוג כלי זיין הדרוש לצורך כיבוש ערי הפרזות, וכן אינו דומה סוג כלי זיין הדרוש למלחמה עם "ילידי הענק" לסוג כלי זיין הדרוש למלחמה עם אנשים רגילים.

ולכן שלח משה את המרגלים, באמרו "עלו זה בנגב וגו"¹², כפירוש רש"י: "הוא היה הפסולת של ארץ ישראל (ב"ארץ טובה ורחבה"¹³ גופא), שכן דרך התגרים, מראין את הפסולת תחלה אחר כך מראין את השבח", "וראיתם את הארץ מה היא וגו'", ככל פרטי הדברים שבזה - שעל ידי זה יוכלו לידע באיזה אופן לערוך את המלחמה דכיבוש הארץ.

אמנם, כל זה הוא רק בנוגע לאופן הכניסה לארץ ישראל, אבל בנוגע לעצם ענין ההליכה לארץ ישראל - לא בשביל זה נשלחו המרגלים; על זה היה ציווי הקב"ה לילך לארץ ישראל.

⁸ שבת ל"ב, א.

⁹ בשלח יג, יח.

¹⁰ ראה פרש"י עה"פ.

¹¹ דברים א, כב.

¹² פרשתנו שם, יז.

¹³ שמות ג, ח.

ולכן, כאשר המרגלים חזרו משליחותם ואמרו שכיון ש"עז העם היושב בארץ וגו'" לכן "לא נוכל לעלות אל העם"¹⁴ (היפך דברי כלב ויהושע: "עלה נעלה וירשנו אותה"¹⁵, "טובה הארץ מאד מאד"¹⁶) - היה חטאם בכך שלקחו את ה"בעלות" (לא רק להוסיף עוד פרטים, אלא) להסיק ולהחליט בנוגע לכללות ענין ההליכה לארץ ישראל באופן שהוא נגד ציווי הקב"ה.

וענין זה מהוה הוראה לדורות, ולכן מספרת התורה בארוכה את סיפור המרגלים - לא כדי לספר בגנותן של ישראל, ובפרט ש"אותה שעה כשרים היו"¹⁷, אלא לצורך לימוד ההוראה:

הענין ד"שלח" כשלעצמו הוא דבר טוב, שכן, התורה אינה חוששת מטבע ושקל וכו' - אדרבה: התורה דורשת לערוך חקירה ודרישה כו', שלכן שלח משה רבינו את המרגלים לתור את הארץ, לידע באיזה אופן יש לערוך את המלחמה, שבשביל זה יש להשתמש בשכל, ולהבין את כל הפרטים ופרטי פרטים כו'.

צריך רק להזהר שהבנת השקל לא תביא אותו לידי מסקנא משלו בנוגע לפועל בניגוד לציווי הקב"ה, שכן, ענין זה אינו ניתן לבעלות השכל; בנוגע למעשה בפועל צריך לקיים את ציווי הקב"ה, אבל עצם ענין ההבנה וההשגה בשקל - הרי זה דבר טוב.

ענין זה קשור עם המדובר בהתוועדויות שלפני זה אודות אלו שנשלחו לפועל ענין מסויים, מתוך תקוה שישקיעו גם את שכלם בענין זה, לא רק לילך ברגלים, אך לפועל, הלכו רק הרגלים, ללא השקל... כך, שכאשר שואלים אותו (בחזרתו) מה היה הפסק דין, אינו יודע!...

ובכן: התורה אומרת שיהודי צריך להשתמש בשכלו! - צריך אמנם להזהר שהשקל לא יפגע במעשה בפועל, אבל בודאי צריך לנצל את השקל.

¹⁴ פרשתנו שם, ל.

¹⁵ שם, לא.

¹⁶ שם יד, ז.

¹⁷ פרש"י שם, ג.

וכן הוא הסדר בנוגע לקיום המצוות: בנוגע לתפילין - ישנו ציווי הקב"ה שיהודי צריך להניח תפילין במעשה בפועל; אבל צריך להשתמש גם בשקל - לברר היכן יכול לקנות תפילין כשרות ומהודרות, על מי אפשר לסמוך בזה, וכל שאר הפרטים שבזה.

ויתירה מזה: כל ענין התפילין הוא - לשעבד המוח והלב לעבודת ה' (כמ"ש רבינו הזקן בשולחן ערוך¹⁸), והיינו, שאין הכוונה לשלול את ענין השקל והרגש, אדרבה: יש לו מוחין, עם כל ה"שטורעם" שבענין המוחין, אלא שצריך לשעבד את המוחין להקב"ה. ואם מישהו יאמר שרצונו לקיים מצות תפילין באופן שיבטל את מוחו, וימלא את רצונו של הקב"ה רק מצד קבלת עול מלכות שמים - הרי זה היפך ענין התפילין, שענינם הוא לשעבד להקב"ה את המוחין שיש לו, היינו, להשתמש בשכלו כדי להבין עד כמה שיד שכלו מגעת, אלא שהבנת השכל תהיה באופן של שעבוד לעבודת ה'.

ועל דרך זה בנוגע לכל המצוות - שהיסוד לזה הוא ענין המעשה בפועל, מצד קבלת עול, כמו במתן תורה "שהקדימו ישראל נעשה לנשמע"¹⁹, - כמבואר במפרשים²⁰ ש"נשמע" כאן הוא מלשון "דבר כי שומע עבדך"²¹, שפירושו הבנה והשגה (שהרי אי אפשר לפרש שהכוונה היא לשמיעה כפשוטה, דאם כן, איך שייד לומר "נעשה" קודם ל"נשמע", הרי אי אפשר לעשות לפני ששומעים מה שצריך לעשות, ועל כן צריך לומר, שהכוונה היא לענין ההבנה וההשגה) -

והיינו, שעוד לפני ההבנה וההשגה צריך לידע שבנוגע למעשה בפועל עליו לקיים ("נעשה") את ציווי הקב"ה; אבל לאחרי זה צריך להשקיע את שקלו, להבין ולהשיג ("נשמע") עד כמה שיד שקלו מגעת.

קטע משיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, רשימת השומעים בלתי מוגה

תו"מ ה'תשל"א חוברת א ע' 12.

¹⁸ או"ח סכ"ה סי"א. וש"נ.

¹⁹ שבת פח, א.

²⁰ ראה גם המשך תרס"ו ע' תקט.

²¹ שמואל-א ג, ט-י"ד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעייני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה